

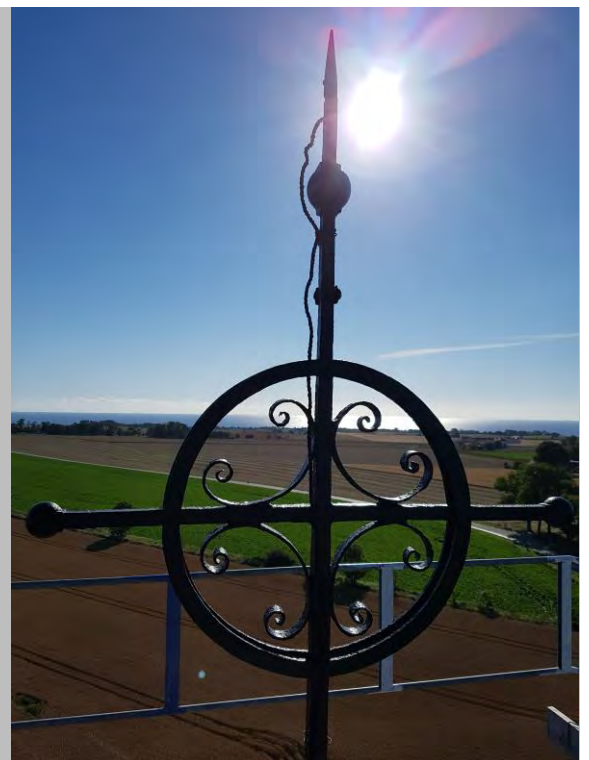

2017:44

Östra Nöbbelöv kyrka

Antikvarisk medverkan

Linn Ljunggren

Rapport 2017:44

Östra Nöbbelöv kyrka

- Utvändig renovering

Antikvarisk medverkan
Östra Nöbbelöv, 1167
Simrishamn
Skåne län

Linn Ljunggren

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Tomegapsgatan 22
223 50 Lund

www.regionmuseet.se

© 2017 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
E-rapport 2017:44

Omslagsfoto: Spiran högst uppe i Östra Nöbbelöv kyrktorn
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Östra Nöbbelöv kyrka – utvändig renovering

Innehåll

Sammanfattning av utförda åtgärder	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	5
Skyddsföreskrifter enligt KML	6
Skadebild/Motiv till åtgärder	6
Utförda åtgärder	6
Fasader	6
Plåt	7
Fönster och dörrar	7
Solbänkar	8
Övrigt	8
Iakttagelser under restaureringen	8
Avvikelser från arbetshandlingar	9
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	9
Övriga handlingar med relevans för ärendet	9

Karta med Simrishamns kommun markerat i grönt.

Östra Nöbbelövs by ligger sydväst om Gislövshammar och Brantevik. Översiktskartan skärmdump från bebyggelseregistret.

Sammanfattning av utförda åtgärder

Under 2017 har en utvändig renovering av Östra Nöbbelövs kyrka genomförts med underhåll av kyrkans fasader och plåtdetaljer.

Administrativa uppgifter

Objekt	Östra Nöbbelöv kyrka
Socken	Östra Nöbbelöv, 1167
Kommun	Simrishamn
Arbetshandlingar	2013-05-01, Senn arkitekter AB
Länsstyrelsens diarienummer	2013-07-09, 433-13590-13
Regionmuseets diarienummer	L12.30-226-13, 1167
Byggherre/beställare	Simrishamns pastorat
Entreprenör	Consyd
Antikvarisk medverkan	Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne genom Linn Ljunggren
Byggnadstid	Juni 2017- Oktober 2017
Slutbesiktning	2017-10-23
Bidrag	KEA
Rapport granskad av	Rebecca Olsson

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Östra Nöbbelövs kyrka uppfördes under slutet av 1100-talet. Den huvudsakliga karaktären kommer från två renoveringar som utfördes under 1800-talet, en utvidgning av C.G Brunius 1849 och en om- och tillbyggnad år 1896 av Helgo Zettervall. Vid renoveringen 1849 tillkom bl.a. korsarmarna och absiden. Under renoveringen 1896 tillkom kyrkans nuvarande torn. Trappsteggavlar byggde till på tornets samtliga delar, på korsarmarna och östra gaveln för att ge kyrkan ett enhetligt utseende. Under Zettervalls renovering stänkputades även kyrkan och avfärgades i guldockra. De stora ombyggnaderna har gjort att det idag inte återstår mycket av kyrkans medeltida ursprung. År 1990 ersattes kyrkan tornur på den södra fasaden. År 1993 genomfördes en utvändig renovering av kyrkan då fasaden omputsades och avfärgades. Taket på absiden lades om och resterande tak renoverades. Efter denna renovering blev kyrkan tvungen att putsas om då delar av putsen föll av.

Mögelproblem upptäcktes i kyrkan år 1996. På grund av detta och stora, tidigare renoveringskostnader har kyrkobyggnaden varit stängd på obestämd tid sedan 1997. Idag pågår arbete med hur kyrkan kan underhållas och användas i framtiden.

Skyddsföreskrifter enligt KML

Östra Nöbbelöv kyrka skyddas som kyrkligt kulturminne enligt Kulturmiljölagen. Detta innebär enligt KMLs 4 kap. 2 § ”Kyrkobyggnader och kyrkotomter ska vårdas och underhållas så att deras kulturbistoriska värde inte minskas och deras utseendes och karaktär inte förvanskas.”

Skadebild/Motiv till åtgärder

Kyrkan renoverades utvändigt 1993, men har därefter haft problem med putsbortfall. Vid vintrarna har frostsprängningar skadat putsen, och strukturen av stänkputsen har suggestivt försvunnit. Kulören på fasaden hade bleknat och taket var i behov av att målas.

Utförda åtgärder

Fasader

Putsskador fanns generellt över hela fasaden och ytorna hade därför inte mycket återstående stänkpuds kvar från den förra renoveringen. Stora ytor på fasaden skrapades bort och lagades. För att den nya stänkputsen skulle fästa ordentligt blästrades fasaden. Analys på bruket skickades för att få rätt putstyp, vilket var kalkputs. Innan fasaden putsades slogs två stänkprov upp för att få rätt typ av yta. När lagningarna var klara stänkputsades fasaden medan listverk, nischer och blinnderingar putsades med en slät yta. De stänkputsade ytorna målades i en kalkfärg med ockragul kulör (Ncs 2050-Y20R) som valdes efter uppmålat prov. Färgsättningen togs fram genom att jämföra med den tidigare fasadens kulör. På de slätputsade ytorna användes kalkfärg i befintlig vit kulör. De putsades sockelytorna på fasaden färgsattes i en grå kulör (Ncs 6502-b), medan tornets oputsade sockel lämnades som den var.

Både kyrkans fasad och plåtdelar var i behov av underhåll.

Bild på fasaden under arbetet med att skrapa och rengöra.

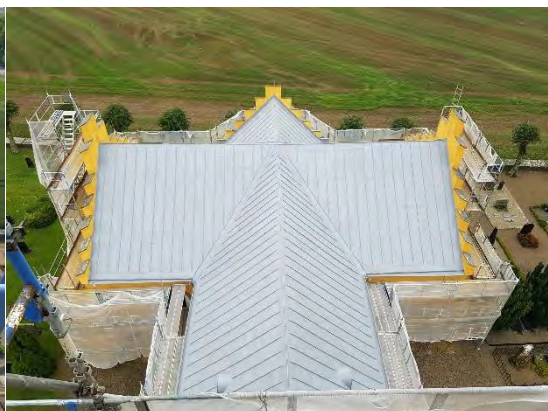
Plåt

Endast en liten del på tornets tak behövde plåtlagas.

Utkastarna på tornet förstärktes på insidan med ett bläck för att utvika att de skulle spricka, då mindre brister hade uppmärksammats. Övriga arbete var att genomföra översyn och justerade vid behov de olika typerna av plåtbeslag som t.ex. fotrännor osv. innan takmålning. Kyrkans plåttak rostskyddades, grundades och målades sedan med två färgstrykning med Abratex top 86 i en grå kulör (Ncs 4502-B).

Utsikten från tornet innan renovering.

Utsikten från tornet efter renovering.

Fönster och dörrar

På tornet fanns tre fönsterbågar som var i behov av att bytas ut. Nya ramar gjordes upp efter den gamla förlagan. Det lades även till ett fönsterbleck på dessa tre fönster för att ytterligare leda bort vatten. Övriga utvändiga virkesytor som fönster, dörrar och ljudluckor skrapades rent från löst sittande färg och målades sedan i en brun kulör (Allbäck linoljefärg ”kanelbrun”). På järnfönster, järngaller och ankarjärn skrapades det rent från rost. Sedan rostskyddades de och målades med Beckers metallgrund och täck i svart kulör förutom på långhustaketets fönster som målades med samma kulör som taket.

Fönstret på tornet hade skadats av vatten som runnit på ramen. Ett extra fönsterbleck lades till för att minska problemen med vattnet.

Ramarna ersattes och byggdes upp efter gamla förlagan, den målades i samma kulör som taket.

Solbänkar

Översyn av trasiga eller löst sittande solbänkar genomfördes. Två stenar på sydvästra sidan av tornet, på trappstegsgaveln, var tvungna att ersättas. De ersattes med sten i liknande utförande av komstaflis. Det fanns få sprickor på solbänkarna. De som fanns lagades med kalkbruk. De solbänkar som tidigare varit täckta med kallasfalt, målades med detta igen medan de som inte haft någon asfalt lämnades i befintligt skick.

Nordvästra sidan före.

Nordvästra sidan efter.

Tornluckor och solbänk före.

Tornluckor och solbänk efter.

Övrigt

Översta delen på skorstenen fogades och lagades med hydrauliskt kalkbruk.

lakttagelser under restaureringen

Ingen ny information uppkom vid arbetet.

Avvikelser från arbetshandlingar

På tornspiran har tätning mellan spira och kula gjorts med mjukfog för att spiran är svårbesiktigad och att delarna ska kunna röra sig sinsemellan utan att fogen spricker.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Den utvändiga renoveringen av Östra Nöbbelövs kyrka har utförts med hänsyn till dess kulturhistoriska värden. Att byggnaden kontinuerligt underhålls är av största betydelse för bibehållande av de kulturhistoriska värdena även i framtiden. Arbetena är väl utförda efter byggnadernas egna förutsättningar. Åtgärderna har på ett positivt sätt säkerställt byggnadens fortlevnad.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

2004-12-02	<i>Vård- och underhållsplan Östra Nöbbelöv kyrka,
Ponnert arkitekter AB</i>
2013-05-01	<i>Byggbeskrivning (inklusive bilagor), Senn arkitekter AB</i>
2013-07-09	<i>Beslut utvändig till renovering Östra Nöbbelövs kyrka, Länsstyrelsen i
Skåne</i>
Kristianstad, 2017-10-31	
Linn Ljunggren	

Regionmuseets E-rapportserie 2017

Kulturmiljö

1. Stora Herrestads kyrka – utvändig renovering, Stora Herrestads sn, AM, Kerstin Börjesson, 2014-2016
2. Bolshögs kyrkogård, Bolshög sn, VP, Linn Ljunggren och Tony Svensson, 2017
3. Östra Vemmerlövs kyrkogård, Östra Vemmerlöv sn, VP, Linn Ljunggren och Tony Svensson, 2017
4. Stävie kyrka – fasad- och takrenovering, Stävie sn, AM, Maria Sträng, 2016
5. Fuglie kyrkogård, Fuglie sn, VP, Linn Ljunggren och Tony Svensson, 2017
6. Skegrie kyrkogård, Skegrie sn, VP, Linn Ljunggren och Tony Svensson, 2017
7. Västra Tommarp, Västra Tommarp sn, VP, Linn Ljunggren och Tony Svensson, 2017
8. Sofia Albertina kyrka, Landskrona sn, AM, Anna Rabow, 2016-2017
9. Mariakyrkan, Båstad sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2016-2017
10. Skånelinjen, Fördjupad inventering, Johan Dahlén, Per Holmgren, Emelie Petersson, Brita Tronde, 2016
11. Örkened kyrkogård, Örkened socken, VP, Åsa Jakobsson och Cissela Olsson, 2017
12. Västra Hoby kyrka – Invändig omgestaltning, Västra Hoby sn, AM, Linn Ljunggren, 2017
13. Stadshallen i Lund, Lunds domkyrkoförsamling, AF, Anna Rabow, 2017
14. Loshult kyrkogård, Loshult sn, VP, Emelie Petersson, Tony Svensson, och Åsa Eriksson Green, 2017
15. Torsebro krutbruk, restaurering av stenmur, Färlöv sn, AM, Johan Dahlén, 2017
16. Osby kyrkogård, Osby sn, VP, Cissela Olsson, Emelie Petersson, Tony Svensson, Åsa Eriksson Green, 2017
17. En axel och fyra vingar – Bröddarps mölla blir körbar igen, Västra Ingelstad sn, AM, Helene Stalin Åkesson, 2015-2017
18. Farstorps kyrkogård, Farstorps sn, VP, Åsa Eriksson Green, Emelie Petersson, Åsa Jakobsson och Tony Svensson, 2017
19. Haga-området i Hässleholm, Hässleholm sn, KU, Maria Johansson, Emelie Petersson och Cissela Olsson, 2017
20. Skrivaremöllan, Torna Hällestad sn, DK, Anna Rabow, 2017
21. Skjulet, Torekov sn, AM, Maria Johansson, 2017
22. Visseltofta kyrkogård, Visseltofta sn, VP, Maria Johansson och Tony Svensson, 2017
23. Valleberga kyrka – rampanläggning, Valleberga sn, AM, Linn Ljunggren, 2017
24. Ballingstorpsgården – arbeten på stallet, Kviinge sn, AM, Emelie Petersson, 2017
25. Emmislöv kyrka – utvändig renovering av tornet, Emmislövs sn, AM, Emelie Petersson, 2017
26. Häljarps mölla – Finjustering av kronhjul och segel, Tofta sn, AM, Helene Stalin Åkesson, 2017
27. Norra kapellet i Telleborg, Om- och tillbyggnad 2016, Trelleborg sn, AM, Kerstin Börjesson, 2016-2017
28. Revinge kyrka – utvändig torntrappa, Revinge sn, AM, Maria Sträng, 2017
29. Helsingborgs krematorium – renovering värme och ventilation, Helsingborg sn, AM, Maria Sträng, 2016-2017
30. Återställande av ”Bänken”, f.d. Riksbanken i Kristianstad, Kristianstad sn, AM, Maria Johansson, 2017
31. Västra Vram kyrka – byte av plåttäckning, V Vrams sn, AM, Kerstin Börjesson, 2017
32. Ålabodarna vid Ravlunda skjutfält, Maglehem och Ravlunda sn, DK, Emelie Petersson och Anna Rabow, 2017
33. Den skånska fruktodlingens kulturarv, Landskap, mångfald och tradition, PJ, Cissela Olsson, 2017
34. Tyringe kyrka, underhållsplan 2017, Finja sn, BAD, Helén Lilja, 2017
35. Tomelilla Byagårds tak, Tryde sn, AM, Anna Rabow, 2017
36. Adam & Eva, restaurering av kalkugnar, Bjärsjölagård, Kärrstorps sn, AM, Johan Dahlén, 2017
37. Loshult kyrka – larminstallation, AM, Åsa Eriksson Green, 2017
38. Stora Herrestads kyrka – invändig renovering, St Herrestads sn, AM, Kerstin Börjesson, 2015-2017
39. Brytestuga i Spjutseröd, Perstorps sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2017
40. Örumshuset – tak och invändiga arbeten, Hörups sn, AM, Anna Rabow, 2017
41. Röke kyrka, Röke sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2017
42. Takomläggning och fasadrenovering av f.d. Posthuset i Kristianstad, Kristianstad sn, AM, Maria Johansson, 2017
43. Maglehems kyrka – bänkar, pannrum och el, Maglehems sn, AM, Linn Ljunggren, 2017
44. Östra Nöbbelöv – utvändig renovering, Östra Nöbbelöv sn, AM, Linn Ljunggren, 2017

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AM- antikvarisk medverkan
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

